

הנשים הסתערו על היעד הגברי ביותר בארץ – ואחרי שני דורות

הקרב על הגלימה



"אשה לא לפלילים!" אמר בזמנו השופט חיים כהן לעורכת-הדין הצעירה ויקטוריה אוסטרובסקי-כהן (בתמונה למעלה עם השופט בנימין כהן).

אולם שנה לאחר מכן, ב־1930, תוקנה הפקודה. בתיקון נאמר כי לא יהיה אדם פטול מחמת מינו לקבל רשיון עורכי-דין או לעבוד במיקצוע של עורכי-דין. ההגבלה היחידה שנותרה בחוק היתה כי נשים לא תוכלנה להופיע בפני בתי-הדין השבטיים. רוזה גינצברג זכתה ברשיון המיוחד, והיתה לאשה הראשונה בארץ שזכתה ברשיון לעריכת-דין.

אולם עוד כאשר מיקצוע עריכת-דין נחשב למיקצוע גברי בלבד, ונשים טרם זכו לקבל רשיון עורכי-דין, היו כבר כמה נערות בארץ שחלמו לעסוק במיקצוע. היה זה רק טבעי כי בתו של השופט היהודי הראשון בתל-אביב, יצחק נופך, תרצה ללכת בדרכי אביה. כאשר סיפרה חמדה נופך-מוזס לאביה השופט, כי היא רוצה ללמוד מישפטים שמח מאוד.

בתחילת המאה הזו והיא נותרה כשווייץ. שם למדה מישפטים. ב־1917 נישאה רוזה בציריך לשלמה גינצברג, בנו של הסופר הנודע אהרעם. בשנת 1922 עלו רוזה ובעלה לארץ והיא החלה מנהלת את מאבקה להשיג רשיון עריכת-דין. כל פניותיה נדחו בטענה שהחוק מתיר רק לגברים לעסוק במיקצוע הזה. מאבקה הביא את העניין למודעות ציבורית, ואביה של רוזה עזר לה מאוד במלחמתה.

באותה תקופה התקיים בין היהודים בארץ מוסר שנקרא "מישפט השלום". זו היתה מערכת כעין-מישפטית, לשם הסדרת כעיותיהם המישפטיות של היהודים שהסכימו לכך. זו לא היתה מערכת רישמית ולא היה לה כוח להוציא את פיסקדינה לפועל. ב־1927 התקיימה ועידה של מערכת משפט השלום ובראשה ישב אביה של

ה סניגור הכיט בעיניים נוצצות מזעם לעבר התובעת הצעירה. כשאלתה האחרונה הצליחה למוטט לגמרי את בניין ההגנה שבנה הסניגור במאמצים רבים כלי-כך. עיניו של הסניגור שוטטו בקדחתנות, כדי למצוא משהו שייסע את דעתם של השופט וחבריה-המושבעים מהצלחתה של התובעת. עיניו נפלו על ארנקה, שהיה מונח על דוכן-התביעה. בתנועה מכוונת, שנראתה תמימה מאוד, הפיל הסניגור את הארנקה על הריצפה וצפה בסקרנות בחפצים שנפלו מתוכו והתפזרו ברעש על הריצפה. אחרי-כך התכופף באיטיות, התנצל, ואסף את החפצים אחד אחד. הוא הרים שפתון והציץ בו בעניין, הסתכל בפורריה המהוררת ואחרי-כך הרים לאט לאט את נרתיק כלי-האיפור.

זו היתה רכבו של הסניגור להעביר אל הכריה-המושבעים את סלידתו מהעובדה שאשה משמשת כתובעת מטעם המדינה. טרריס ט. אולנדר, התובעת הצעירה, עמדה סמוקה מועם ובושה, כאשר הסניגור עשה את התרגיל הנבזי. היא היתה רגילה לכך שעורכי-דין, שופטים ואפילו עורכות-הדין המעטות שהיו אז, סלדו מהעובדה שאשה משרתת בפרקליטות. היא גם התרגלה לכך, שאחרי כל מישפט שבו הופיעה היו המושבעים פונים אליה מייד בתום המישפט ושואלים אותה כיצד התגלגלה למיקצוע מזור כל כך. הדבר היה בארצות-הברית בשנות ה־20, וטרריס אולנדר היתה האשה הראשונה שעברה במישרד התובע הכללי בלוס-אנג'לס ונהגה להופיע במישפטים פליליים. היא כתבה על כך ספר, המתאר את דרך היסורים שעברה בגלל היותה אשה יחידה במיקצוע גברי.

מאז עברו כ־60 שנה ובישראל שוב אין מיקצוע עריכת-דין נחשב למיקצוע גברי. לפני שבועיים אישרה הממשלה ללא כל היסוס את מינויה של עורכת-הדין עדנה ארבל לתפקיד פרקליטת מחוז-המרכז, במקום קודמתה, עורכת-הדין שרה סירוטה. שמונתה לשופטת מחוזית. מיספרן של הנשים בתביעה הכללית עולה היום עשרת מונים על מיספרם של הגברים המעטים שעוד נותרו בה. את התמיהה שהביעו בשנות ה־20 למראה אשה המופיעה כתובעת, מביעים כיום בישראל למראה גבר העובד בפרקליטות.

אבל גם בישראל נחשב מיקצוע עריכת-הדין לפני שנים לא רבות למיקצוע גברי מובהק, ונשים הופיעו בבתי-המשפט רק בעבודת קצרות ופקידות, אך לא כעורכות-דין. האשה הראשונה שהשיגה רשיון עריכת-דין כארצי-ישראל, אחרי מאבק ממושך ודרמאטי, היתה רוזה (שושנה) גינצברג.

סיפוריה של רוזה גינצברג נכלל בספר על תולדות לישיבת-עורכי-הדין בארץ, שאותו עומד להוציא בקרוב העיתונאי גבריאל שטרסמן.



הדור שניצח שרה סירוטה (למעלה), מונתה לשופטת מחוזית אחרי שהיתה פרקליטת מחוז-המרכז. לפני שבועיים מונתה עורכת-הדין עדנה ארבל (למטה) לפרקליטת-מחוז.

הסניגורית הראשונה

ח מדה נופך-מוזס עלתה לארץ עם אמה הרופאה בשנת 1913. אביה שנשאר בתורכיה נאלץ להתעכב שם עד אחרי תום מלחמת-העולם הראשונה ואז עלה לארץ ופתח מישרד עורכי-דין. אחרי-כך הפך שופט שלום ונשנת 1922 החליט כי יש צורך בכתיבת-מישפט שלום גם בתל-אביב. הכרטיסים התנגדו לכך. אולם הוא ניצח וב־1923 מונה לשופט שלום ראשון בעיר העברית תל-אביב.



לעלין מרים בן-מורת, כיום היחידות בבית-המישפט העליון.

רוזה, מרדכי הכהן, הוועידה דנה כשאלה אם יש מקום לנשים כמערכת זו ודעת הרוב היתה חיובית. כי זכות אחת לנשים ולגברים. בשנות ה־30 כבר שימשו כמה עשרות נשים כשופטות כמערכת מישפט-השלום.

ב־1928 התקיימה בארץ הוועידה הארצית הראשונה של עורכי-הדין היהודים ובין יתר החלטותיהם קבעו כי: "הוועידה דורשת מהממשלה להרשות לנשים עורכות-דין לעבוד במיקצוע לפני בתי-המשפט בארץ". אולם כל ההחלטות הללו לא עזרו, ורקן השופטים דאו סירב גם הוא לרוזה גינצברג והיא פנתה לערכאות. עורכי-הדין שלה, שהיו מן הנכבדים בארץ, טענו שיש הפליה כנגד הנשים, מאחר שהמלה "PERSON" הכתור בה בפקודת עורכי-הדין 1922, היא אותה מילה בדיוק הנמצאת בפקודת-הרופאים, ובכל זאת נותנים השלטונות רשיונות לנשים העוסקות ברפואה, ומסרבים לתת רשיונות לעורכות-דין. בית-המישפט העליון, שדן בתביעה, קבע כי המילה "PERSON" הכתור בה בפקודת עורכי-הדין פירושה גבר, והיא איננה כוללת אשה. תביעתה של רוזה נדחתה.

לא מחמת המין

ר וזה גינצברג היתה בתו של מרדכי בן הילל הכהן, הזכור היום בעיקר כאביו של דויד הכהן ז"ל. היא נולדה ברוסיה בסוף המאה שעברה. אביה ושאר מישפחתה עלו לארץ

